

Verslag vergadering Gebruikersraad Microdata Services
Woensdag 13 december 2023, 10.00-12.00 uur
Nivel, Utrecht

Aanwezig:

Michiel Bijlsma (SEO, voorzitter)
Ruben Dood (CBS, directeur Beleidsstatistiek en Dataservices)
Maarten Alders (CBS, directeur Dataservices)
Annemarijn de Boer (UMC Utrecht, Julius Centrum)
Kees Leidelmeijer (InFact)
Robert Verheij (NIVEL, Zorginstituut NL en TiU)
Kasia Karpinska (ODISSEI en EUR)
Idske de Jong (Gemeente Amsterdam, OIS)
Bas van der Klaauw (VU)
Jan Dirk Vlasblom (SCP)
Mauro Mastrogiacommo (DNB)
Ran van den Boom (CBS, hoofd Microdata Services, gast)
Ivo Gorissen (Senior Relatiebeheerder Microdata Services CBS, secretaris)

Afwezig:

Maurice Bun (DNB)
Erwin Zijleman (CPB)
Albert Wong (RIVM)
Henry van der Wiel (EZK - Bedrijfsleven & Innovatie)

Agenda

De agenda wordt als volgt vastgesteld:

1. Opening, vaststellen agenda
 2. Mededelingen
 3. Actiepunten vorige vergadering
 4. Tarieven 2024
 5. Investeringsvraag RA
 6. In de CBS- omgeving samengestelde microdatabestanden die beschikbaar zijn voor andere onderzoekers
 7. Klanttevredenheidsonderzoek en IT-issues
 8. Werken met sub-omgevingen in de microdata-omgeving
 9. Publiceren projectvoorstellen door het CBS
 10. Presentatie Microdata-onderzoek Nivel
 11. Rondvraag en sluiting
2. Mededelingen
- Mutaties Gebruikersraad
Albert Wong (RIVM) en Maurice Bun (DNB) zullen geen deel meer uitmaken van de Gebruikersraad. Mauro Mastrogiacommo (DNB) wordt verwelkomd als nieuw lid. Aan de andere vacature wordt op een later moment invulling gegeven.
 - Nieuwe directeur Dataservices
Ruben Dood heeft afscheid genomen als directeur van de afdeling Microdata Services. Hij wordt hierin opgevolgd door Maarten Alders. Tijdens deze bijeenkomst zijn beiden aanwezig.
 - Stand van zaken rond het Self Service Portal (MUZIEK)
MUZIEK beoogt de vervanging van het huidige bedrijfsvoeringssysteem en het creëren van een self service portal voor onderzoekers. Doelstelling is dat de afhandeling van microdata-aanvragen efficiënter verloopt en onderzoekers meer inzicht krijgen in hun projecten (bestanden, onderzoekers etc.). Dit zou er op termijn toe moeten leiden dat er bij Microdata Services meer ruimte komt voor het doorvoeren van verbeteringen voor onderzoekers, dan wel dat de kosten

voor microdata-onderzoek lager worden. Bij de opzet van MUZIEK zijn externe en interne gebruikersgroepen betrokken.

- Ontwikkelingen Data Governance Act (DGA)

De DGA is het geheel van Europese regels en beleid waarmee veilig delen van data gegarandeerd kan worden. De DGA is in Europa vastgesteld en wordt in de Nederlandse wetgeving verankerd in de vorm van een Uitvoeringswet DGA. Het voornemen is om in ieder geval het CBS als bevoegd orgaan aan te wijzen voor wetenschappelijk en statistisch hergebruik. Er leven bij de leden vragen over hoe dit zich verhoudt tot de huidige toegang voor microdata-onderzoeken en de gevolgen voor de reguliere microdatatoegang. De ontwikkelingen zijn nog te prematuur om hier al antwoorden op te kunnen geven. Het CBS houdt de Gebruikersraad op de hoogte. Het punt komt op de agenda van het volgende overleg.

3. Actiepunten vorige vergadering

- Het CBS geeft de Gebruikersraad inzicht in de opgebouwde jurisprudentie over het al dan niet geven van toestemming tot publiceren op instellingsniveau.

Het CBS heeft inzicht gegeven in de casussen die tot nog toe gepasseerd zijn. De Gebruikersraad wil graag meer duidelijkheid over de criteria die toegepast worden bij de beslissing over het publiceren op instellingsniveau. De leden van de Gebruikersraad dragen fictieve casussen aan van microdata-onderzoeken over publiceren op instellingsniveau; het CBS geeft aan hoe deze beoordeeld zouden worden. Het CBS besteedt aandacht aan het publiceren op instellingsniveau tijdens een van de Microdata Gebruikersbijeenkomsten.

- Het CBS verzamelt tips en tricks over efficiënter geheugengebruik in R en verzorgt eventueel in overleg met ODISSEI een presentatie hierover.

Er is codebibliotheek voor R beschikbaar gemaakt voor onderzoekers met voorbeeldscripts zoals die binnen het CBS gebruikt worden. Het CBS gaat samen met ODISSEI een bijeenkomst over efficiënter gebruik van R verzorgen.

- Het CBS zal de microdata-gebruikers nadrukkelijk meenemen bij de uitwerking van de Roadmap. Dit komt aan de orde bij agendapunt 5.

- Het CBS zorgt dat de Awarenessvragen na de overgang naar VMWare terug komen.

Het CBS is van plan om de awarenesskennis van onderzoekers te activeren via een pop-up die na het inloggen verschijnt. Deze moet nog gerealiseerd worden in 2024. Daarnaast zal er naast de uitgebreide Awarenessstoets bij de enrollment van nieuwe onderzoekers elke drie jaar een verkorte Awarenessstoets zijn bij de hernieuwing van de geheimhoudingsverklaring. Leden van de Gebruikersraad uiten twijfels bij de effectiviteit van pop-up als middel om de awareness bij onderzoekers op peil te houden. Het CBS zal de effectiviteit van de pop-up evalueren en zal waar nodig een alternatief bedenken. De gebruikersraad suggereert om de awareness vaker (jaarlijks) te toetsen.

- In de volgende vergadering wordt aandacht besteed aan de stand van zaken rond het Self Service Portal (MUZIEK).

Dit is aan de orde gekomen bij de mededelingen.

- Er wordt gekeken of het mogelijk is om een onderzoeker te laten vertellen over een microdata-onderzoek bij de volgende vergadering van de Gebruikersraad.

De presentatie Microdata-onderzoek Nivel staat als punt 10 op de agenda van het overleg..

4. Tarieven 2024

De tarieven zullen dit jaar weer verhoogd worden vanwege de indexatie en omdat Microdata Services kostendekkend moet zijn. Leden signaleren dat knellende budgetten kunnen leiden tot minder gebruik van de CBS microdatafaciliteiten in de toekomst. Er ontstaat een discussie over of de microdata-onderzoeksvoorziening van het CBS als een maatschappelijk goed gezien moet worden – met de bijbehorende consequentie voor de financiering. Afgesproken wordt hier bij een volgend overleg op terug te komen.

De tariefverhoging kon helaas pas op een zeer laat moment kenbaar gemaakt worden. Dit brengt onderzoekers in problemen omdat zij op basis van hun kosten voor microdata-onderzoek budgetten

opstellen en offertes uitbrengen aan opdrachtgevers. De leden vragen het CBS om eventuele tariefsverhogingen zo vroeg mogelijk door te geven.

5. Investeringsvraag RA

Het CBS heeft de Gebruikersraad een document met Prioritering verbetervoorstellen toegestuurd. De leden komen tot de volgende gezamenlijke top 3 van gewenste investeringen:

- MUZIEK omdat dit het microdata-aanvraagproces verbetert en er op termijn efficiencywinsten verwacht worden die kunnen leiden tot capaciteit voor verdere verbeteringen in de microdatavoorziening of tot lagere kosten.
- Betere toegankelijkheid van de metadata omdat dit onderzoekers de mogelijkheid biedt om hun onderzoek beter op te zetten.
- IT om te zorgen voor een stabielere beveiligde onderzoeksomgeving, om de mogelijkheid te bieden snellere analyses uit te voeren, inloggen te versnellen en om goed voorbereid te zijn op toekomstige behoeften van microdata-onderzoekers.

Het CBS bedankt de leden voor hun inbreng en neemt deze punten mee in de verdere uitwerking en prioritering van de investeringen.

6. In de CBS- omgeving samengestelde microdatabestanden die beschikbaar zijn voor andere onderzoekers

Steeds vaker komt het voor dat er bij de Microdata Services van het CBS onderzoek wordt gedaan met combinaties van gegevens uit verschillende bronnen die leiden tot een samengesteld bestand dat goed bruikbaar is voor andere CBS-microdata-onderzoekers. Een voorbeeld hiervan is het dementieregister, waarover onlangs een artikel verscheen.

Het CBS juicht toegang van deze bestanden voor andere microdata-onderzoekers toe, stelt dergelijke bestanden al beschikbaar via de bestandencatalogus (bijvoorbeeld het bestand Intergenerationele Transmissie van Skills) en denkt graag mee over de voorwaarden hieromtrent.

7. Klanttevredenheidsonderzoek en IT-issues

De leden betreuren de lage respons. Ze verwachten dat deze verhoogd kan worden als gebruikers niet slechts op één moment in het jaar bevestigd worden. Het CBS gaat na of het mogelijk is om gebruikers op meerdere momenten in het jaar in de gelegenheid te stellen om het klanttevredenheidsonderzoek in te vullen.

Eén van de punten die opviel in het klanttevredenheidsonderzoek is de lage waardering voor IT. Het CBS werkt aan verbeteringen op het gebied van IT en dit was voor de leden zichtbaar in het afnemen van de problemen in de loop van het afgelopen jaar. Op advies van de Gebruikersraad zal het CBS meer aandacht besteden aan de communicatie over IT-verstoringen. Een goed functionerende IT-omgeving is voor het CBS een blijvend punt van aandacht zoals onder punt 5. is aangegeven.

Overigens constateert de Gebruikersraad dat er over een langere periode teruggekeken, momenteel veel meer mogelijk is, maar dat ook de wensen op IT-gebied enorm zijn toegenomen. Het CBS zou meer aandacht mogen geven aan de verbeteringen die doorgevoerd zijn en worden.

Mede gezien de lage respons vindt de Gebruikersraad het niet nodig dat er dit jaar door het CBS een detailrapportage gemaakt wordt naar gebruikersgroepen.

8. Werken met sub-omgevingen in de microdata-omgeving

Dit punt wordt doorgeschoven naar de agenda van het volgende overleg van de Gebruikersraad.

9. Publiceren projectvoorstellen door het CBS

De Gebruikersraad ziet meerwaarde in het plaatsen van samenvattingen van microdata-onderzoeken op de CBS-site omdat dit andere onderzoekers en het algemene publiek meer transparantie en inzichten biedt. Op verzoek van de Gebruikersraad bekijkt het CBS de mogelijkheden om onderzoekssamenvattingen en meerdere publicaties per onderzoek te publiceren op de website, en om in de Bronvermelding het projectnummer op te laten nemen.

10. Presentatie Microdata-onderzoek Nivel

Corinne Rijpkema van Nivel geeft een interessante presentatie over haar microdata-onderzoek naar oversterfte en uitgestelde ketenzorg tijdens de COVID-pandemie.

11. Rondvraag en sluiting

De volgende vergadering van de Gebruikersraad zal plaatsvinden in Amsterdam, bij de Vrije Universiteit of bij SEO.

Actiepunten:

- *Het CBS houdt de Gebruikersraad op de hoogte van de ontwikkelingen rond de Data Governance Act (DGA). Het punt komt op de agenda van het volgende overleg.*
- *De leden van de Gebruikersraad dragen fictieve casussen aan van microdata-onderzoeken over publiceren op instellingsniveau; het CBS geeft aan hoe deze beoordeeld zouden worden.*
- *Het CBS besteedt aandacht aan het publiceren op instellingsniveau tijdens een van de Microdata Gebruikersbijeenkomsten.*
- *Het CBS gaat samen met ODISSEI een bijeenkomst over efficiënter gebruik van R verzorgen.*
- *Het CBS evalueert de effectiviteit van de pop-ups en denkt na over eventuele alternatieven om de awareness bij onderzoekers op peil te houden.*
- *'Moet de microdata-onderzoeksvoorziening van het CBS beschouwd worden als een maatschappelijk goed?' komt op de agenda van het volgende overleg van de Gebruikersraad.*
- *Het CBS neemt de inbreng van de Gebruikersraad mee in de verdere uitwerking en prioritering van de investeringen.*
- *Het CBS gaat na of het mogelijk is om gebruikers op meerdere momenten in het jaar in de gelegenheid te stellen om het klanttevredenheidsonderzoek in te vullen.*
- *Op advies van de Gebruikersraad zal het CBS meer aandacht besteden aan de communicatie over IT-verstoringen. (Inmiddels is besloten dat het CBS actieve onderzoekers direct informeert over IT-verstoringen.)*
- *'Werken met sub-omgevingen in de microdata-omgeving' komt op de agenda van het volgende overleg van de Gebruikersraad.*
- *Het CBS kijkt de mogelijkheden om onderzoekssamenvattingen en meerdere publicaties per onderzoek te publiceren op de website, en om in de Bronvermelding het projectnummer op te laten nemen.*